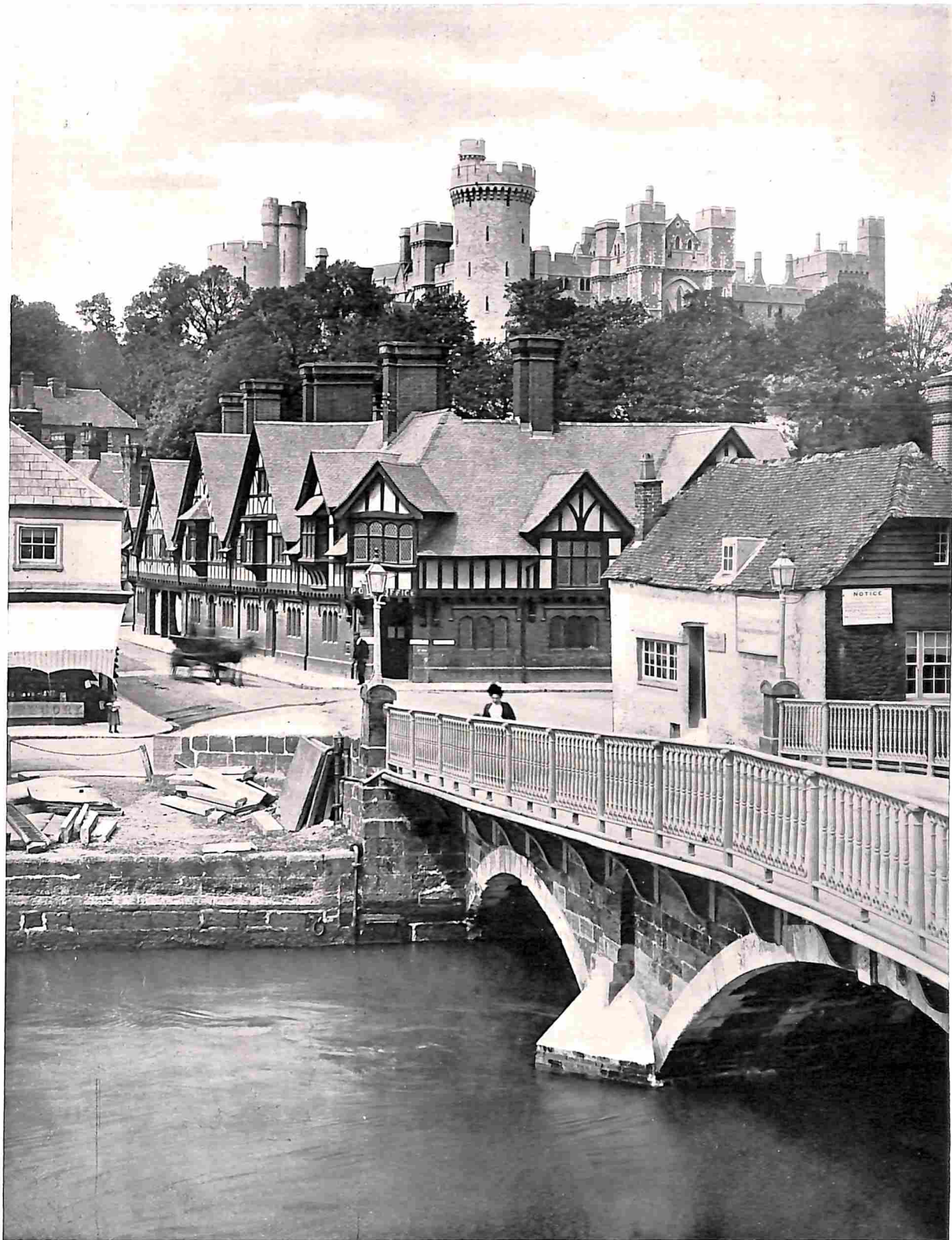

BUITEN

23^e JAARGANG N°. 47

ZATERDAG 23 NOVEMBER 1929

ARUNDLE CASTLE

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

DE BEMOEIAL, DOOR C. ROWLAND (I)	BLZ. 554
ARUNDLE CASTLE (GEÏLL.), DOOR IRENE CLEPHANE BLZ. 553, 556—558	
DOOVE PIETER EN DOOVE WAANDER (EEN DRENT- SCHE LEGENDE), DOOR U. G. DORHOUT	BLZ. 558
DE MUZIEKHISTORISCHE AFDEELING VAN HET MU- SEUM SCHEURLEER TE 'S-GRAVENHAGE, DOOR MAARTEN DIJK	BLZ. 558—561
BETEUGELING VAN BALDADIGHEID IN LANDGOEDE- REN (GEÏLL.), DOOR P. J. M. VAN STOKKUM	BLZ. 561
ONTVANGEN UITGAVEN	BLZ. 561
NÖRDLINGEN (SLOT), (GEÏLL.), DOOR LAURENS VAN DER WAALS	BLZ. 562—563
UIT JAREN DIE VOORBIJGINGEN (EEN BRUTAALTJE) DOOR FR. DE WITT HUBERTS	BLZ. 562
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRIN- GER (I6)	BLZ. 564
VICTORIAN BOTTLE TREE, PASADENA CALIFORNIA (ILLUSTRATIE)	BLZ. 564

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken van de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

DE BEMOEIAL

I) DOOR C. ROWLAND
EERSTE HOOFDSTUK

IEDEREEN heeft zoo zijn liefhebberij en de mijne was mij overal mee te bemoeien. De zaken van andere menschen interesseerden mij steeds veel meer dan mijn eigen, waarschijnlijk omdat ik geen eigen zaken had. Ik heb altijd ontkend dat men zich alleen met zijn eigen zaken behoort te bemoeien. De wereld dankt haar vooruitgang aan de bemoeials. Alexander de Groote en Julius Caesar waren grootscheepsche bemoeials, Columbus bemoeide zich met den Westelijken Oceaan en Abraham Lincoln met het slavenvraagstuk, Newton met den stoom en Franklin met den bliksem. Nadat ik de universiteit had verlaten bemoeide ik me met de zaken van mijn grootvader, een knorrig en bezorgde hem zoo een prettig leventje, dat hij mij bij zijn dood het grootste gedeelte van zijn vermogen naliet; zeer tot ergernis van de rest van mijn familie, die mij altijd als een nietsnut had beschouwd.

Om een goed bemoeial te zijn, moet men een scherp opmerker zijn en die eigenschap, die ik reeds van nature bezat, was bij mij van jongs af sterk ontwikkeld door mijn groote belangstelling in de zaken van anderen, hetzij menschen, dieren of voorwerpen. En door die heerlijke gewoonte ben ik ook gemengd geworden in de zonderlinge zaak die ik nu ga verhalen.

Op een Zaterdagmiddag, toen ik naar het station ging om te week-enden bij vrienden in Larchmont, kwam ik daar aan vóór de trein gereed stond. Het was half Juni en de wachtkamer was propvol.

Terwijl ik voor het hek heen en weer drentelde, keek ik plotseling in het gelaat van een der mooiste meisjes, die ik ooit het voorrecht had te bewonderen. Zij moest zoowat vijftien-twintig jaar oud zijn en wat mij het meest tot haar aantrok was de geweldige vitaliteit die uit haar wezen sprak, gevoegd bij een groote mate van intelligentie. De oogen waren helder en mooi grijs, de neus klein, lichtelijk opgewipt en de mondlijnen zoowel lieflijk als vastberaden.

Zij stond een eindje van mij af en ik meende te bespeuren, dat zij ongerust en ongeduldig was. Dat is iets heel gewoons, dat zij ongerust en ongeduldig was. Dat is iets heel gewoons, dat zij ongerust en ongeduldig was. Dat is iets heel gewoons, dat zij ongerust en ongeduldig was.

Het meisje was modern, maar eenvoudig gekleed en zij droeg een heel chic hoedje. Zij had een mantel over den arm, die blijkbaar diende om een groot, maar licht pak te bedekken. Terwijl ik haar tersluiks gadesloeg, veranderde zij telkens van plaats en ik merkte op, dat waar zij kwam, de menschen verbaasd en ontstemd rondkeken en wegschoven.

Het meisje oefende een ongewone en nooit gekende aantrekkingskracht op mij uit. Ik kon mijn oogen niet van haar afwenden; maar ik zorgde ervoor dat ik haar niet fixeerde; en even later, als aangetrokken door het magnetisme van mijn blik, kwam zij in mijn richting en zelfs tamelijk dicht bij mij staan.

Na enkele seconden bespeurde ik een eigenaardigen, zoeitigen, scherpen, doordringenden geur. Het was geen parfum; niet bepaald onaangenaam maar er zat iets verstikkends in; zooiets als wanneer men zijn hoofd boven een vat sterk gistenden wijn houdt. Het was tevens een geur die je deed denken aan een ziek dier of een plantaardig vergif: iets boosaardigs en sinisters, als de geur van sommige orchideeën en vleeschetende planten. Ik kon zien dat ieder in de omgeving het opmerkte en sommigen uitten hun gedachten erover heel duidelijk, schoon niemand scheen te weten waar de oorzaak zat.

Scherp naar het meisje kijkend, zag ik dat zij onrustig werd. Zij sloeg haar reismantel over het pak en tegelijkertijd steeg er zoo een sterke, weë lucht omhoog, als een te groote dosis jasmijn of kamperfoelie vermengd met iets rottends, dat de menschen hun neus optrokken en weggingen.

Juist op dat moment werden de hekken geopend en telfter tijd zag ik een kleinen, mageren ouden heer met een grijs baardje, schitterende oogen en een huid van de kleur van een oud zadel, zooals menschen hebben die lang in de tropen hebben vertoefd, door de menigte dringen naar het meisje toe.

„Eindelijk” riep zij verlicht uit en voegde er fluisterend iets aan toe, terwijl zij naar het pak onder haar mantel keek.

„Zoodra de trein in beweging is, hindert 't niet meer”, antwoordde hij. „De ramen staan allemaal open”. Dit zeggende nam hij het pakje met den mantel van het meisje over. „Ik zal op het balkon blijven staan tot de trein uit de overkapping is”.

„Hebt u hem gesproken?” vroeg zij, en ik zocht schijnbaar wat in mijn portefeuille om het antwoord te kunnen hooren. Ik verontschuldigde mij daar niet voor. Ik ben nu eenmaal een bemoeial, zooals een ander een dronkaard of een speler of een ruziezoeker is.

„Neen”, antwoordde hij, „maar ik heb het onaangename gevoel van gevolgd te worden —”. De rest ging verloren, doordat hij naar mij keek en zijn stem liet dalen.

Zij gingen het hek door en ik volgde, brandend van nieuwsgierigheid; tevens vol bewondering voor de lenige wijze van loopen van het meisje. Zeker vader en dochter, dacht ik, daar er een zwakke gelijkenis te bespeuren was. Een keer keek de man achter zich en er was een vreemde, gejaagde uitdrukking in zijn gerimpeld, geel gezicht.

Ik stapte vlak achter ze den wagen in. Het meisje ging naar binnen en verzekerde zich van een bankje voor twee personen. Ik had mijn bagage als passagiersgoed verzonden, maar belegde een plaats met mijn hoed en een paar tijdschriften en liep daarna naar het balkon waar de man was blijven staan; en zelfs boven den geur van verbrande olie en de tabakslucht uit den rookwagen rook ik die zoetige, weë lucht. Ik stak een sigaret op en wachtte op het vertrek van den trein.

Het voorwerp mijner nieuwsgierigheid leunde met zijn rug tegen het hek van het achterbalkon en er liep een stel rails tusschen ons en het andere perron. Zijn pakje lag op dat hek en plotseling donderde een rangeertrein langs ons heen.

Opgeschrikt uit zijn overpeinzing, sprong hij overeind en daarbij rolde een rieten mandje, of eigenlijk een mandje van geweven gras, de treden af en kwam terecht tusschen de wielen van den langs rijdenden trein, precies midden tusschen de rails.

De man had nog geprobeerd het mandje te grijpen, maar de mantel belemmerde hem in zijn bewegingen en hij greep mis. Toen probeerde hij het balkonhekje te openen, maar dat vereischt handigheid en oefening. Hij stond er nog aan te morrelen, toen de trein bleef stilstaan en wij konden zien, dat het mandje ongedeerd tusschen de rails lag.

„Wacht u maar even” zei ik. „Ik zal 't voor u halen”.

Met mijn stok, waaraan een gebogen haak zat, in de hand, liep ik het trapje af en schoof voort tusschen de beide treinen. Maar toen ik naar het mandje greep, dat heelemaal rond was, ging dit aan het rollen en nog wel naar den anderen kant van de baan, heelemaal buiten mijn bereik.

„Wacht u maar rustig, ik krijg 't wel”, zei ik en liep tusschen de wagens door naar het andere perron, waar het mij even later gelukte het mandje te grijpen. Daarbij bemerkte ik, dat de geur die er uit opsteeg dezelfde was die ik op het perron had geroken. Ook kwam er een eigenaardig sissend, tikkend geluid uit.

Maar nauwelijks had ik het ding te pakken, of ik hoorde een kreet uit den trein waaruit ik gekomen was en bemerkte, dat hij vertrok. Ik liep zoo vlug als ik kon over, met de bedoeling uit een der stilstaande wagens op den rijdenden trein te springen. Maar deze had al zoo veel vaart, dat de sprong levensgevaarlijk zou zijn geweest, zoodat ik achter bleef met mijn eigenaardigen vondst. De heer dien ik van dienst had willen zijn, stond op het achterbalcon te schreeuwen en te gesticuleeren, maar hij was te ver weg dan dat ik een woord kon verstaan.

Enfin, de trein was weg, dus bleef mij niets anders over dan het pakje op een veilige plaats te bewaren en een „gevonden”-advertentie in de dagbladen te zetten; ik ging dus het perron af en liep op het hek toe. Ik had geen lust het mandje bij de „gevonden voorwerpen” te deponeren. Ik wou meer te weten komen van die twee menschen en hun geheimzinnig pak en ik keek vol belangstelling naar het grasmandje. Het was zoo groot als een manshoofd, volkomen rond en bestond uit twee in elkaar sluitende halfronden. Het maaksel leek op dat der sigarenkokers die onze vrienden ons uit de Philippijnen meebrengen. Ik schudde het en moest mijn hoofd afwenden door den sterken geur die er uit opsteeg. Ook werd het sissende, tikkende geluid sterker.

„Het een of ander insect”, zei ik tegen mezelf. „De oude man is waarschijnlijk een natuuronderzoeker, die uit de tropen is teruggekomen. Enfin, zijn torren interesseeren mij niet, maar wel het meisje; dus houd ik de dingen tot hij ze terug komt halen. Daar ik toch de stad uit ga, zal de lucht mij niet hinderen. En Putney zal 't maar moeten verduren”. Putney is mijn bediende.

Een uur later ging er weer een sneltrein en daar ik dichtbij woonde, had ik geen haast. Het mandje dragend aan de lus bovenop, liep ik op mijn gemak het perron af en het hek door. Ik kwam juist de straat op, toen een man vlug op mij toe stapte en zei:

„Pardon, mijnheer, het schijnt dat u juist gevonden hebt, waar ik naar zoek”.

Ik bleef staan en keek hem aan. Hij was een groote, forsch gebouwde man van mijn leeftijd, uitstekend gekleed, met het voorkomen van een gentleman. Hij sprak met een Duitsch accent en had een knevel met opgedraaide punten.

„Werkelijk?” zei ik.

„Ja”, antwoordde hij. „Dit mandje is verloren door mijn collega, Professor Kimball — of misschien door zijn dochter”.

„In dat geval”, zei ik, „behoeft u mij slechts het adres van Professor Kimball te geven, dan kan ik hem bericht zenden”.

„Ik kan beter doen”, zei hij. „Ik ga met den volgenden trein naar Professor Kimball toe en als u zoo goed wilt zijn mij het mandje te geven, zal ik het meenemen” — en hij maakte een beweging om het mij af te nemen.

„Het spijt mij”, zei ik, „maar ik ken u niet en daar ik het mandje gevonden heb, zou ik het ook graag zelf den eigenaar

terug bezorgen. De professor heeft het laten vallen van het balkon van den trein waarmee wij wilden vertrekken en doordat ik het voor hem wou terughalen, is de trein zonder mij weggereden. Ik heb u niet in het gezelschap van den professor gezien en zie dus ook geen reden om u het mandje te geven”.

Hij kreeg een kleur van kwaadheid. Zijn gezicht was bruin verbrand en zijn oogen waren koud en staalblauw. Geen prettig gezicht, ofschoon hij oppervlakkig beschouwd een knappe vent leek.

„Dat is erg lastig”, zei hij. „Ik ben Dokter Muller, de collega van Professor Kimball. Wij zijn juist teruggekeerd van de Amazone-rivier en het mandje, dat gij draagt, bevat waardevolle exemplaren. Als er niet goed voor ze gezorgd wordt, kunnen ze sterven”.

„Ik zal ze veilig wegbergen”, antwoordde ik, „en als de professor morgenmiddag komt, kan hij ze krijgen. Maar ik kan ze niet aan een ander afgeven. Als u zoo goed wilt zijn mij zijn adres te geven, zal ik hem schrijven zoodra ik thuis kom”.

Zijn gezicht betrok. Er blonk zoo een felle gloed op in zijn lichte oogen, dat ik — het mandje onder mijn arm knellend — een stap achteruit deed. Ik dacht een oogenblik werkelijk, dat hij probeeren zou het mij af te nemen. Ik vermoedde dat hij een verzamelaar was, die de in zijn oog waardevolle diertjes trachtte te stelen. Ook de woorden die ik den professor met zijn dochter had hooren wisselen, kwamen mij weer voor den geest. Toen hij mijn wantrouwen bemerkte, beheerschte hij zich; maar het kostte hem blijkbaar moeite.

„Dat is een vervelende geschiedenis” zei hij. „Veroorloof mij u te zeggen, dat deze exemplaren het gemeenschappelijk eigendom van mijn collega en mij zijn. Wij hebben ze samen verzameld. Door uw optreden stelt gij ons aan het gevaar bloot het resultaat van al onze moeite en kosten te verliezen. Ik moet u dringend verzoeken mij het mandje te geven”.

„Ik kan iemand, dien ik volstrekt niet ken, niet iets geven, dat ik een ander heb zien verliezen”, antwoordde ik. „Als u mij Professor Kimball's adres wilt geven, zal ik hem een telegram sturen. Als de zaak zoo dringend is, zal ik in de stad blijven en wachten op de telegrafische machtiging van den professor om u het mandje ter hand te stellen”.

Dokter Muller keek mij kwaad aan.

„Ik wil u niets vertellen”, bromde hij kwaadaardig en wendde zich af.

Verstoord en overtuigd dat de man een schelm was, ging ik de straat op en naar mijn woning. Putney was er nog. De diertjes in de mand rieken zoo afgrijselijk dat de menschen op straat mij bleven nakijken. Geen betere plaats wetend, ontsloot ik mijn schrijftafel, een antiek meubel dat ik op een toer in Frankrijk gekocht had en borg het mandje in een zogenoemd geheim vak, dat achter een schuifdeurtje verborgen was. Toen schreef ik snel eenige advertenties voor de kranten.

„Zorg dat die morgenochtend geplaatst worden”, zei ik tegen Putney. „Als ik opgescheld word, telefoneer mij dan naar Larchmont”.

TWEEDE HOOFDSTUK

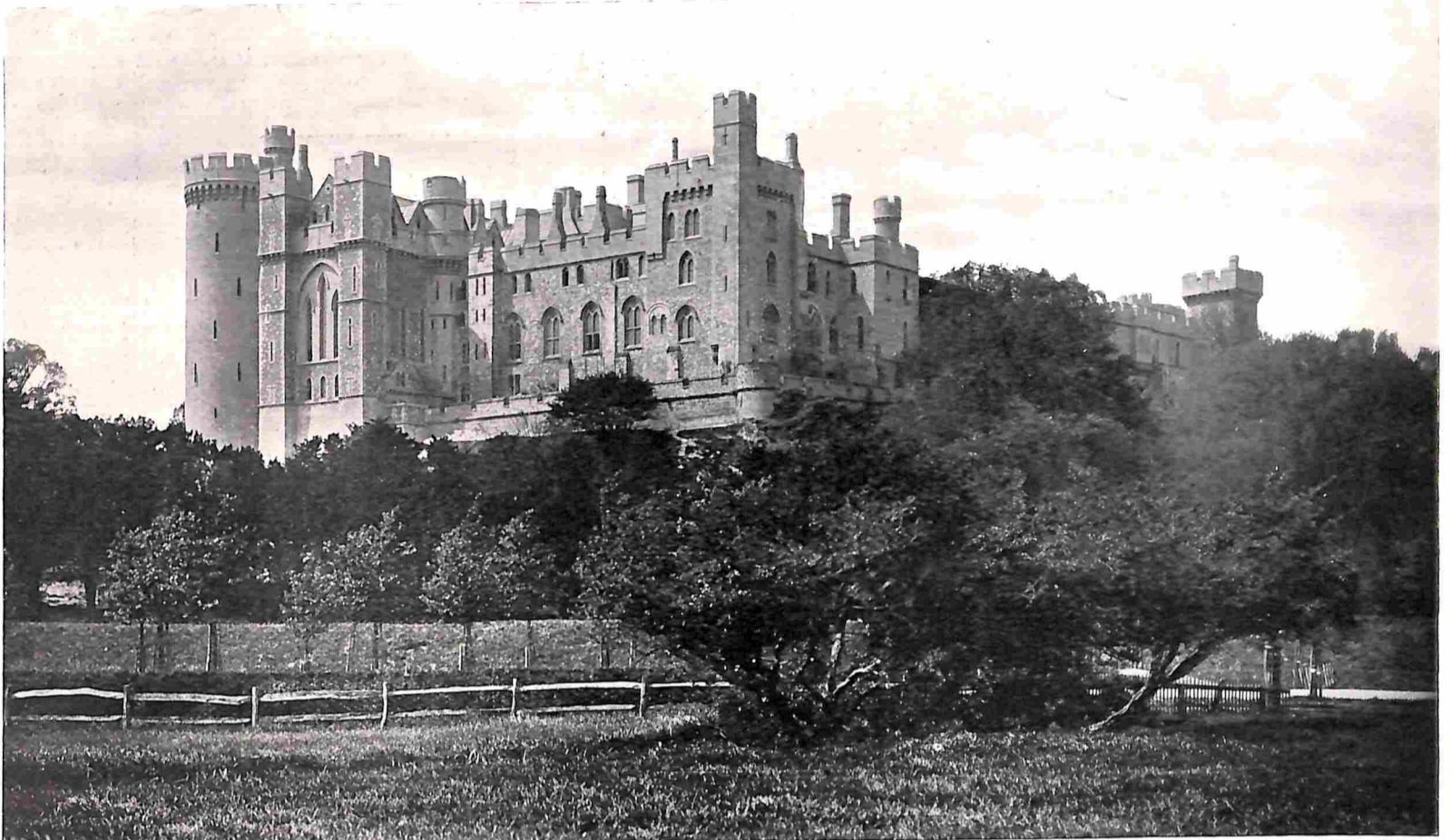
Toen ik opnieuw naar het station ging, was ik verre van ingenomen met het resultaat van mijn bemoeizucht. Ik had mijn vrienden en mijzelf last veroorzaakt, ruzie gehad met een onbekende en zou waarschijnlijk mijn kamer verpesten met dien weën geur. Maar ik had de troost een schelm te hebben gedwaarsboomd en de hoop het meisje weer te zien, dat mij zooveel belangstelling had ingeboezemd. De professor zag er niet heel sterk uit en ik verwachtte dat hij zijn dochter zou sturen om het mandje te halen.

In Larchmont gekomen vertelde ik mijn vrienden het gebeurde en allen waren het er over eens dat ik goed gedaan had mijn vondst niet af te geven. Het bleek mij ook dat Professor Kimball's naam bekend was als die van een onzer grootste natuuronderzoekers; maar van „Dokter Muller” had nooit iemand gehoord.

Den volgenden ochtend stonden mijn advertenties in de bladen en tijdens de lunch kwam de butler mij zeggen, dat er iemand voor mij aan de telefoon was; ik ging er heen en herkende dadelijk Putney's stem.

„Er is een jonge dame hier, mijnheer”, zei hij. „Zij zegt, dat zij de dochter is van den mijnheer, die het mandje verloren heeft”.

(Wordt vervolgd)

ARUNDLE CASTLE VAN DE WEIDEN GEZIEN

ARUNDLE CASTLE

NERGENS zijn mooiere boomen dan in het Arundle Park. Daar staan zij, bij honderden, eeuwen oud, en met hun wijduitstaande takken doen zij denken aan een groot gezelschap ingetogen dames met deftige crinolines. Arundle Castle en het park liggen op de laatste lage kam van „de Downs” voor de zee, wat slechts 6 mijlen er vandaan is. Naar het noorden en zuiden zijn de „flats” van Sussex, die uitgestrekte weiden, die door irrigatie besproeid kunnen worden, met haar vele kleine doorkruisende slotjes, die iemand sterk aan Holland zouden doen denken, als zich daar niet de rondende vormen van de mooie „Downs” verhieven, die ze omsluiten. ☞ Door de stad Arundle, aan den voet van den heuvel waarop het kasteel staat, stroomt de Arun-rivier. Arundle was lang geleden, ten tijde van Willem de Veroveraar, een haven. Het wordt als zoodanig in het „Domesday Book” (1086) genoemd. Door de burgers werd in 1080 een belasting van £ 12.— betaald met het oog op de koninklijke erkenning bij het tot stand komen van de haven. Het werd door verschillende vorsten in de 11de en 12e eeuw als verbindingshaven voor Normandië gebruikt: bij voorbeeld landde hier in 1097, bij den terugkeer van zijn reis naar Normandië, Engeland's tweede Normandische koning, William Rufus. In 1347 brachten groote oorlogsschepen hier gevangenen aan wal. In 1387 lieten 126 schepen, beladen met 19000 vaten wijn, die door den Graaf van Arundle buit gemaakt waren, er het anker vallen; en zoo vindt men door de eeuwen heen vermelding na vermelding in de documenten der stadsgebeurtenissen, die het als een haven van bijzondere beteekenis kenmerken. ☞ Schepen tot 300 ton kunnen tot de Arundle-Brug komen; dit is het resultaat van verschillende verbeteringen, die in de bedding van de rivier werden aangebracht; maar het leven van de stad als haven is voorbij. ☞ De enorme toename en diepgang van de schepen heeft den waterweg voor den handel waardeeloos gemaakt en het eenige verkeer, dat men tegenwoordig kan zien, is een gelegheidsboot of -jacht, die geregeld vaart tusschen Arundle en Littlehampton, een visschersplaats aan den mond van de Arun, die door vacantiemensen druk bezocht wordt. ☞ Als de bewaarder van de haven, waardevol zoowel voor den handel als uit strategisch oogpunt, was Arundle Castle in de middeleeuwen van groote be-

teekenis. In 877 bestond reeds een kasteel ten tijde van Koning Alfred de Groote en in den tijd van de Normandische verovering (1066) werd het door Richard de Montgomerie herbouwd. Het werd zijn zoon, Robert de Bellesme, die tegen Koning Henry I opstond, ontnomen. De koning bereidde zich reeds voor om zijn oproerigen onderdaan in zijn kasteel aan te vallen, was gereed voor dien reusachtigen strijd, toen de Bellesme zich overgaf en uit zijn stand en landen ontzet werd. Henry gaf het kasteel aan Koningin Adeliza, zijn tweede vrouw. Het werd ten tweede male belegerd tijdens de volgende regering, toen Henry's dochter Matilda, die haar neef Stephen van den troon trachtte te berooven, te Arundle aankwam en verwelkomd werd door haar stiefmoeder. De belegering leidde tot niets — volgens de bij het volk geliefde legende gaf Stephen toe aan Adeliza's beroep op zijn ridderlijkheid en stond hij Matilda toe te ontvluchten en zich bij haar aanhangers te Bristol in het westelijk land te voegen. ☞ Koningin Adeliza's tweede echtgenoot William d'Aubigny, nam omstreeks 1141 den titel van Graaf van Arundle aan; maar zijn manlijke erfgenamen waren uitgestorven met den dood van Hugh d'Aubigny in 1243; toen ging het kasteel over in handen van John Fitzalan, zoon van een zuster van Hugh. Richard Fitzalan, kleinzoon van John, nam nogmaals den titel van Graaf van Arundle aan in 1289 en deze bleef in de Fitzalan-familie tot 1580, toen het kasteel eigendom werd van Philip Howard, zoon van Thomas, Hertog van Norfolk en de dochter van de laatste Fitzalan. Sindsdien bleef het in het bezit van de familie Howard. ☞ De jeugdige Philip Howard, toen getiteld Lord Surrey, was één van de vele jonge mannen, die in Elizabeth's gunst trachtten te komen; maar hij slaagde er niet in de gunst van die dame te winnen; en toen hij bij den dood van zijn grootvader diens titel en bezittingen kreeg, trok hij zich op Arundle Castle terug, waar hij aan het hof met grooten argwaan werd beschouwd als middelpunt van een groep Roomsche Katholieke vijanden van de koningin. Hij werd later zelf Roomsche Katholiek (welke godsdienst de familie sindsdien aanhing) en omdat hij den toorn van de koningin vreesde, trachtte hij in 1585 naar het buitenland te ontsnappen. Hij werd tegengehouden en beschuldigd Roomsche Katholiek te zijn, Engeland zonder verlof te hebben verlaten,

deel te hebben aan Jezuitische samenzweringen en aanspraak te maken op het hertogdom Norfolk, welke eer zijn vader verbeurd had door hoogverraad. Hij werd veroordeeld tot een geldboete van £ 10000 en tot gevangenisstraf, zoolang als het de koningin behaagde. In 1586 werd hij vrijgelaten, maar in 1588 weer gearresteerd en beschuldigd een bede te hebben gedaan voor het welslagen van de Spaansche Armada. Hij werd verhoord voor hoogverraad, schuldig bevonden en ter dood veroordeeld; maar hij bleef in gevangenschap in de Tower tot hij in 1595 zijn natuurlijke dood stierf. ☞ Dit was de droefgeestige geschiedenis van den eersten Howard, die Graaf van Arundle werd. Zijn zoon Thomas volgde hem op en, gelukkiger dan hij, stond hij zeer in de gunst van den koning. Ofschoon hij buitenslands woonde, toen de 17de eeuwse burgeroorlogen tusschen Koning en Parlement uitbraken, droeg hij voor den koning een som van £ 34000 bij; uit erkentelijkheid daarvoor werd hij in 1644 Graaf van Norfolk genoemd. De titel Hertog van Norfolk werd teruggegeven aan zijn kleinzoon Thomas. Omdat de titel graaf van Arundle minder hoog was dan die van Hertog, werd deze sindsdien slechts een tweede titel van de hertogen van Norfolk. ☞ Arundle Castle was aan verschillende veranderingen van eigenaar onderhevig in den loop der oorlogen tusschen Karel I en zijn Parlement. Terwijl de graaf in het buitenland was, eigenden de parlamentsgezinden het zich toe. Het werd weer veroverd voor den koning, om toch in 1644 weer in handen van Waller, één van de meest heftige parlamentsgezinde leiders, te vallen. Gedurende die twisten werd het veel schade toegebracht en toen het door zijn eigenaars, die naar hun landgoederen in Norfolk uitweken, werd verlaten, was het tot verval gedoemd. Omstreeks 1720 echter werden eenige pogingen tot restauratie aangewend en in het begin van de 19de eeuw herbouwde Charles, elfde hertog van Norfolk, het en maakte het tot een schitterende verblijfplaats. Er werd een uitgebreide restauratie in 13de eeuwse stijl ondernomen tegen het einde van de vorige eeuw door den voormaligen hertog, de 15de van zijn geslacht. Bij zijn herbouwing droeg hij zorg zelfs het kleinste deel van het middeleeuwsche werk te bewaren. De slottoren is in hoofdzaak oorspronkelijk werk. Waar gerestaureerd werd, is de origineele Normandische bouw nauwkeurig nagevolgd. Naar het uiterlijk te zien lijkt de slottoren volmaakt, maar in werkelijkheid is het slechts een ijdel omhulsel. De hooge wachttorens zijn ook in hoofdzaak oorspronkelijk; maar aan de noord-oostzijde zijn slechts de pilaren en een deel van een vierkanten toren oud. Al het overige is modern. ☞ Onder het kasteel is nog een oude gevangenskelder, ovaal van vorm en met muren die 4—7 voet dik zijn. De welving bestaat uit vierkante krijtblokken, versterkt door vier reusachtige steenen spanten. ☞ Slechts een gedeelte van het kasteel wordt bewoond. Ofschoon van recenten bouw, is het bewoonde deel voor het meerendeel [in 13de eeuwse stijl met eiken daken en zoleringen, versieringen van steen, bewerkte bogen en marmere schachten. Een aantal uitstekende schilderijen zijn in de voornaamste kamers gehangen. Holbein en van Dijck schilderden leden van de familie, die hun tijdgenooten waren, en de collectie bevat ook werken van zeer verschillende kunstenaars als Turner, Lucas de Heere, Carlo Maratti, Sir John Millais, Gainsborough, Sir Peter Lely, Sir Thomas Lawrence, Cuyper en Philip Laszlo. ☞ De groote hall, die meer dan 100 voet lang, 37 breed en 50 voet hoog is, bevat eenige zeer fraaie tapijten; en een van de meest gewaardeerde bezittingen van de familie is een zilveren Russische ikoon dat door den voormaligen hertog in de

HET OUDSTE DEEL VAN ARUNDLE CASTLE

bibliotheek geplaatst werd. ☞ De tegenwoordige hertog is een jongeman, die juist temidden van groote en hartelijke vreugde zijn meerderjarigheid bereikt heeft. De viering bestond o.a. uit het ontsteken van een ontzettend groot vuur, dat 30 voet hoog boven den grond torende, op den top van Bury Hill. Vijftigduizend menschen aanschouwden het vuur, dat door den jongen hertog ontstoken werd. Het brandde lustig, terwijl een ontelbaar aantal paren in de weiden dansten op de tonen van gramfoonmuziek. ☞ Met zijn meerderjarigheid treedt de hertog in den stand van eersten hertog en erfelijken grootmaarschalk van Engeland — een stand die dateert van honderden jaren geleden en die een belangrijk aandeel aan het hofceremonieel heeft. Gedurende zijn lange minderjarigheid — hij was opvolger als hertog op negenjarige leeftijd — heeft zijn oom Lord Fitzalan die plichten voor hem

DE GROOTE HAL

waargenomen; maar nu neemt hij zijn eigen plaats in in de rangen van de Engelsche maatschappij — en men maakt reeds nu bespiegelingen, wie hij zal kiezen om de belangrijke rol van hertogin van Norfolk te vervullen.

IRENE CLEPHANE

Doove Pieter en doove Waander

EEN DRENTSCHE LEGENDE

SEDERT de Nederlandsche Heidemaatschappij de geweldige stoomploegen in werking heeft gesteld en het Staatsboschbeheer mede de ontginningen krachtig ter hand neemt, zijn uitgestrekte heidevelden in het Drentheland omgewoeld en herschape[n] in bebouwbaren grond. En nog steeds bijten en knabbelen ploeg en spade aan de overgebleven heiden, tot er weldra een tijd zal komen, dat gebieden zullen dienen te worden gereserveerd, wil men niet dat gansch de prachtige heide verdwijnt uit het oude landschap. Wel een groot verschil met vijftig, honderd jaar geleden, toen de heiden zich uren ver uitstrekten en de scheper met zijn kudde van ruim duizend „langstaarten” dagelijks langs „de drift” trok, de onafzienbare velden tege-

moet. Uit dienoudentijd is afkomstig de legende van Doove Pieter en Doove Waander, welke ik u wil navertellen. Bijna iedere herder uit dien tijd, gewapend met breiwerk en „meethoze” (meetskous), kende dit aardige heideverhaal. Reeds meer dan twintig jaar leefde de boerschap van Zweelo en Wesup met elkaar in onmin over een stuk heideveld, waarvan men het bezit elkander betwistte. De

Wesupper boeren hielden „stok en stijf” vol, dat die scheidingslijn, die oudtijds door de voorvaderen getrokken was, om het heidegebied van de beide dorpen te bepalen, niet zuiver was gesteld en beweerden, dat hun dorp grooter stuk zou toekomen. De Zweelers beweerden, dat zij volkomen recht hadden op het hun eenmaal toegewezen gebied en dat de grenscheiding, door een paar gewone groote keisteenen aangegeven, niet veranderd diende te worden. Zoo was nu de ruzie ruim twintig jaar geleden ter gelegenheid van de Zweeler markt ontstaan. 't Ging niet zoozeer „om de knikkers, dan wel om de gerechtigheid van 't spel”, want de oude scheper had verklaard, dat hij voor den lappe heideveld nog geen piep tabak over 'ad". Toen de eene dorpspartij een „affekaot” in den arm had genomen om haar belangen te bepleiten, lieten de Zweelers het er niet bij zitten en besloten ze eveneens te gaan pleiten. De „domeneer” (predikant) sprak meermalen zijn afkeuring uit over de stijfhoofdigheid der boeren en beweerde, dat hun egoïsme ten duidelijkste het bewijs leverde, dat de wereld achteruitging. Trots deze ernstige vermaning ging men van weerszijden door met krakeelen en de onmin tusschen de Zweeler en Wesupper boerschap steeg ten top, toen Lange Jan Willems, een rijke boer uit Wesup had verklaard, „dat de lui uit Zweelo groote graopers (gawddieven) waren, omdat het veld waar 't om ging altijd bij Wesup had behoord”. Zoo duurde de dorpsveete jaren en jaren lang. De „affekaoten” schreven hun pleidooien, maar men bleef voor raadselen staan omtrent het betwiste heideveld en een bevredigende

uitspraak liet nog steeds op zich wachten. Jaren verliepen, „al verscheiden luu harren de oogen al dichte daon” en nog „was de zaake niet uitepleit”. Lange Jan echter liet het er niet bij zitten en ziet, het geluk was hem dienstig, want op de „Ommer Bisse” ontmoet hij een paar voormalige dorpsgenooten, die jaren geleden Wesup metterwoon hadden verlaten en zich in Westfalen hadden gevestigd. Onder 't genot van 'n „brandewijntjen mit suiker” had de Lange aan Pieter en Waander, zoo heetten de beide broers, verteld van de onderlinge vijandschap tusschen de Wesuppers en de Zweelers over 't betwiste stuk heidegrond. „Wel dri'j ure had ie warrek ehad” om het de vroegere landgenooten uit te leggen en 't had hem ongelooflijk wel vijf „rondjes” en talrijke potten bier gekost, maar toen ook . . . Lange Jan Willems kon zijn oogen niet gelooven, waren de beide broers plotseling op zijn oogen niet gelooven, waren de beide broers plotseling opgesprongen en hadden gezegd: „Ie laot oes (ons) maar oproegen. Wij komen vast over om voor de rechtbank te verschijnen en dan zuw ies zien, wie het mieste in de mellek te brokkelen hef”. Ja . . . zóó was het gebeurd . . . Jan Willems liet er geen gras over groeien . . . nu was hij zeker van zijn zaak en op zijn terugreis naar Wesup liep hij bij den „affekaot” aan om dezen het heugelijke nieuws

te verkondigen . . . „en toen was 't dan ook merakels gauwveur men aare west”. Werkelijk werden de beide belangrijke getuigen uit Westfalen gedagvaard om voor de rechtbank te verschijnen, waar opnieuw de zaak in behandeling kwam. 't Was muisstil in de groote zaal, toen Pieter in de gelegenheid werd gesteld, om mededeelingen te doen omtrent de scheidingslijn in 't heideveld „Je ha'j wel een vliege

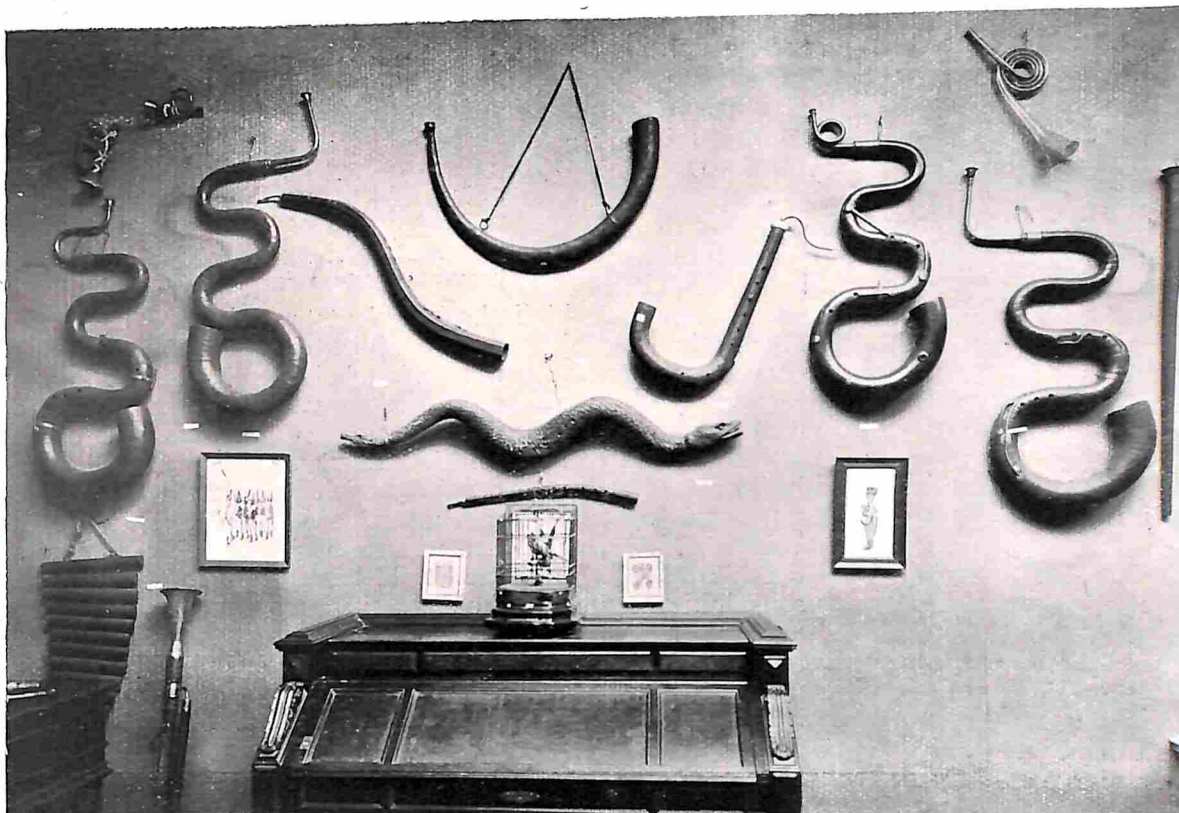

Foto C. J. Steenberghe

BLAASINSTRUMENTEN, VOORNAMELIJK SERPENTS

kunnen [heuren vliegen, zóó stille waster”. Mijn „grootvader”, zoo begon Pieter „is jaren geleden uit Wesup naar Westfalen getrokken. Veel vertelde hij aan kinderen en kleinkinderen van 't Drentenland, waarbij o.a. ook dit verhaal, dat er op de scheiding van de beide boerschappen Wesup en Zweelen twee steenen moesten liggen, die aan de onderzijde gelijke kenteekenen vertoonden. Dat merkteeken bestaat in een scherpe, vuursteenpunt, terwijl zich daar boven een witte „krinke” bevindt”. Aandachtig hoorden de rechters de belangrijke mededeelingen van den vreemdeling aan. Nu was de beurt aan Waander tot het afleggen zijner verklaringen. En werkelijk deze getuigde hetzelfde als zijn broer. Nu kon geen twijfel meer bestaan, doch teneinde zeker van de zaak te zijn, besloot men de proef op de som te nemen en de beide broers gelegenheid te geven hun mededeelingen te bevestigen. Zoo stelde de rechtbank vast, dat men op het heideveld een nader onderzoek zou instellen. Veertien dagen later trok een groot gezelschap naar 't onafzienbare veld, waaronder talrijke belangstellenden uit de beide boerschappen. Pieter en Waander liepen voorop en zoo trok men verder en verder. Reeds was men de bestaande scheidingslijn vrij ver overschreden en geweldig op hun neus; zouden toch de Wesuppers gelijk krijgen? Plotseling hielden Pieter en Waander stil bij een is 't”, zeeën ze. De steen werd uitgegraven en vertoonde werkelijk de aangegeven kenteekenen. Toen werd de tocht

in zuidelijke richting voortgezet, tot men bij een tweeden steen kwam. Ook deze werd voor den dag gehaald en vertoonde werkelijk dezelfde eigenschappen. Talrijke andere steenen werden nog uitgegraven, doch geen enkele vertoonde eenige gelijkenis. ☞ „Tegen dit bewijs was niks in te brengen en zoo kregen de Wesuppers en Lange Jan geliek. 't Veld was van heur en de aanderen hadden 't toekieken". ☞ De Wesuppers en niet het minst Jan Willems juichten het uit en de Lange boer gaf een groot feest ter eere voor de overwinning, hetwelk twee dagen duurde. Pieter en Waander waren de helden van den dag. Doch ziet, wat gebeurde? ☞ Toen de boerin den derden morgen de beide Westfalers wekte, „heerden ze nikster van. Ze waren in den nacht doof ewörren. En as Doove Pieter en Doove Waander reisden ze weer noa heur laand". ☞ De Zweelers schreven een en ander toe aan „de straffe van Oeze Lieve Heer", omdat de beide mannen volgens hen een valschen eed hadden afgelegd. ☞ Sedert dien dag werden de beide scheidingssteenen „Doove Pieter en Doove Waander" genoemd. En men vertelde er bij, dat sedert dien in den nacht „noa Ommer Bisse" de beide dooven over deze heide spookten, rammelend met het geld, dat ze van Lange Jan Willems voor hun euveldaad hadden ontvangen. ☞ En hoewel niemand ooit Pieter of Waander is tegengekomen, zooveel is zeker, dat in ouden tijd geen heidebewoner het waagde om in den bewusten nacht „doar deur 't veld te loopen".

Naverteld door U. G. DORHOUT

De muziekhistorische afdeeling van het museum Scheurleer te 's-Gravenhage

ONZE Residentie is sedert eenigen tijd een museum rijker geworden: het Museum Scheurleer, Carnegie-laan 10—14, waarin de zeer belangwekkende verzamelingen ondergebracht zijn van wijlen den heer Dr. D. F. Scheurleer. Het publiek is gewend, den naam van dezen bekenden verzamelaar en muziekgeleerde zoozeer te verzenzveligen met het begrip muziekgeschiedenis, dat het zich, naar dikwijls blijkt, bij den naam Museum Scheurleer uitsluitend een muziekhistorische verzameling denkt. Dit is evenwel volkomen onjuist, want het Museum Scheurleer bevat in de eerste plaats voorwerpen uit de oude Egyptische en Grieksche cultuur en de afdeeling muziekgeschiedenis is slechts een betrekkelijk klein onderdeel van het geheel. Doch de nadruk moet hier geheel en al op het woord betrekkelijk vallen, want op zich zelf is het allesbehalve klein of gering, wat hier aanwezig is. Integendeel: wat hier op 't gebied van muziek-instrumenten, muzikale curio-siteiten en op muziek betrekking hebbende prenten en schilderijen te vinden is, overtreft alles, wat overigens in ons land bestaat. En niet alleen hierin staat het Museum Scheurleer bovenaan, maar ook de muziek-wetenschappelijke bibliotheek en de verzameling handschriften en brieven van bekende en beroemde toonkunstenaars is eenig in Nederland en doet ieder, die zich hiervoor interesseert, water-tanden. ☞ De verzamelaar van dit alles, Daniël François Scheurleer, geboren 1855, overleden 1927, was een man van hoogst merkwaardige hoedanigheden, zóó merkwaardig, dat men niet overdrijft, als men zegt, dat ons land vóór hem zijn evenknie niet gekend heeft en zoo goed als zeker na hem niet kennen zal. Zijn verdiensten werden door de Leidsche Universiteit erkend door zijn promotie tot Dr. hon. c. Terecht! Want men denke zich eens in, wat deze buitengewone man gepresteerd heeft. Bankier van beroep en

Foto C. J. Steenbergh

CLAVICYTHERIUM EN CLAVICORD

als zoodanig dus reeds overvloedig in beslag genomen, zag hij kans, nog tijd en lust te vinden niet alleen voor het verzamelen (en voor de daartoe noodige studie!) van het hier genoemde, maar bovendien nog van belangrijke dingen op andere gebieden, waarvan o.a. zijn diepgaande belangstelling op scheepvaartgebied genoemd moet worden, om van zijn publicaties en bestuursfuncties nog niet te spreken. Men staat steeds opnieuw verbaasd, als men bedenkt, dat dit alles het werk van één persoon geweest is, die dit dan nog in zijn vrijen tijd moest doen! ☞ De aard van dit artikel laat niet toe, dat ik mij nader inlaat met het leven van dezen voor-

Foto C. J. Steenbergh

GONGSTEL

treffelijken mensch, maar het zou onbehoorlijk zijn, een deel van zijn arbeid te bespreken zonder hem, wien wij dit danken, den lof te geven, dien hij zoo ruimschoots verdient. Een diepgaande bespreking zou trouwens een boekdeel vereischen. En dit geldt niet alleen van den man, maar ook van zijn werk. Een artikel als dit, al handelt het slechts over een deel er van, kan dan ook niet veel meer zijn dan een opwekking, het museum te leeren kennen en er van te profiteren. (Waarbij ik niet kan laten, er mijn groote spijt over uit te drukken, dat het slechts twee maal per week eenige uren geopend is). ☞ Immers, wat kan men schrijven over de ontstellend uitgebreide muziekwetenschappelijke bibliotheek? Men moet zoo iets om zich heen hebben, er in snuffelen, het raadplegen enz. Een opsomming geven van wat er is, heeft geen zin. En dit geldt evenzeer van de voor ons land unieke verzameling handschriften, die, systematisch geordend en gecatalogiseerd, voor ieder belangstellende ter inzage zijn. ☞ Zelfs de muziek-instrumenten laten zich met vrucht slechts beschrijven, zoover men er afbeeldingen van ziet en daarom zal ik mij er verder toe bepalen, aan de hand van eenige foto's (die echter slechts een klein deel weergeven van wat er te vinden is), iets

te vertellen van de merkwaardige instrumenten, die men er op afgebeeld ziet, in de hoop, dat dit den lezer een aanleiding moge zijn, het museum te bezoeken. ☞ Afb. 4 toont ons een op bestelling van den heer Scheurleer uitgevoerde getrouwe copie van het clavicymbaal van Johann Sebastian Bach. Wanda Landowska, de bekende cymbaliste, heeft dit instrument indertijd bespeeld en een portret van haar met opdracht aan

den heer Scheurleer staat (op de foto niet zichtbaar) op het instrument met een kaartje van den heer Scheurleer er bij, waarop vermeld, dat onder geen voorwaarde dit portret van het instrument afgenomen mag worden. Blijkbaar had het spel van Wanda Landowska onvergetelijke indrukken bij den heer Scheurleer achtergelaten. Rechts van dit instrument vindt men op de foto een claviciterium, dat ook op afb. 2 voorkomt. Dit zijn instrumenten, die in wezen gelijk zijn aan het clavicymbaal. Het verschil is alleen de bouw, waarbij, om ruimte te besparen, de snaren verticaal geplaatst zijn, op dezelfde wijze, als later bij het zoogenaamde giraffen-klavier gebeurde. Dat het instrument verder niets eigens heeft, blijkt ook uit den Italiaanschen naam Cembalo verticale. Het was in gebruik in de 16de en 17de eeuw. Maar niet alle exemplaren zijn als meubel zoo fraai en kostbaar uitgevoerd als het hier afgebeelde! Op afb. 4 ziet men verder eenige tokkel- en strijk-instrumenten, nog twee clavicymbalen, een paar harpen en enkele schilderijen en prenten. Afb. 2 laat ons nog een clavicord zien, rechts naast het claviciterium. ☞ Het verschil tusschen clavicymbaal en clavicord is in hoofdzaak tweeledig: het betreft de aanslagmechaniek en den stand der snaren ten opzichte van de toetsen. Verdere verschillen zijn het gevolg hiervan. Bij het clavicymbaal liggen de snaren in het verlengde van de toetsen, bij het clavicord zouden de toetsen, verlengd gedacht,

de snaren kruisen. De aanslag bij het clavicymbaal gebeurt door middel van een pen, die de snaar als 't ware tokkelt, welke als gevolg van haar gelijkblijvende lengte en spanning slechts één toon vermag te geven. Het clavicord daarentegen wordt door een zoogenaamde tangent tegelijkertijd op de gewenschte lengte verkort en tevens aangeslagen. Er kunnen dus meerdere toetsen op één snaar spelen, maar natuurlijk niet tegelijk, zoodat de harmonische mogelijkheden beperkt blijven. Het gevolg van deze verschillen is een onderscheid in karakter. Het clavicord geeft een kleinen, maar expressieven toon; die van het clavicymbaal is sterker, maar eenigszins star, vooral toen nog niet, als later, de met orgelregisters vergelijkbare pedalen waren uitgevonden, die meerdere klankkleuren mogelijk maakten, zonder echter den toon als zoodanig de expressiviteit van het clavicord te kunnen verlenen. Beide moesten dan ook het veld ruimen, toen de hamermechaniek een instrument schiep, dat kracht en expressie vereenigde en dat als piano of vleugel nog steeds het meest geliefde instrument is. Waarbij men echter niet moet vergeten, dat hiermede niet zoo zeer iets verbeterd, dan wel veranderd werd, zoodat het clavicymbaal voor de correcte weergave van

oude muziek dan ook weer meer en meer in gebruik komt. ☞ Op afb. 1 valt allereerst een serie blaas-instrumenten op, die een slang-achtigen vorm hebben en dan ook serpent heeten. Een er van beeldt zelfs een slang zoo natuurgetroouw mogelijk af. Deze instrumenten behooren tot de uitgebreide groep van signaalhoorns, waaronder trompet-achtige instrumenten verstaan worden, waarbij de buis een conisch verloop heeft. Bij deze

Foto C. J. Steenberghe

CLAVICYMBAAL

kan men dan drie groepen onderscheiden: natuurhoorns, waarbij het verschil in toonhoogte uitsluitend door veranderden mondstand bereikt moet worden, ventielhoorns, waarbij hieraan medewerken eenige, de buis verlengende of verkortende ventielen en ten derde de soort waartoe de serpents behooren, waarbij gaten in de buis geboord zijn, die door al of niet bedekking met den vinger verschil van toonhoogte geven. De slangachtige buiging van het instrument heeft geen ander doel dan de praktische bespeelbaarheid: de ligging der gaten zou anders ongeschikt voor de vingerzetting zijn. Het serpent gaf lage tonen van groote kracht en had een omvang van ongeveer 3 octaven. Het is in hoofdzaak in Frankrijk gebruikt. In Duitsland was het slechts korten tijd in dienst van de militaire muziek als bas-instrument. Vermoedelijk kwam het daardoor terecht in eenige partituren van bekende componisten, die zware bassen noodig hadden. Zoo b.v. in Mendelssohn's „Paulus” en in Wagner's „Rienzi”. Thans is het uit de muziekbeoefening verdwenen, daar het door andere instrumenten, vooral bas-tuba, verdrongen is. Verder zien wij op deze foto een curiosum: een vogelkooi met speeldoos! ☞ Afb. 3 geeft een hoek weer van een interieur met voornamelijk Oostersche instrumenten, waarbij vooral opvalt een Chineesch gongstel. Deze gongstellen en ook de afzonderlijke gong zijn bij ons vrijwel onbekend. Want wie slechts de exemplaren kent, waarmede bij

ons de familie aan het middagmaal geroepen wordt of zelfs de lawaaierige gongs van onze orkesten (in het laatste geval ten onrechte tamtam genoemd, hetgeen trommel beteekent), kan zich onmogelijk voorstellen, hoe betooverend rein en helder de echte gong klinkt. De naam gong is een klank-nabootsing en behoort oorspronkelijk alleen aan de grootste Javaansche soort, die wel een meter middellijn heeft. Hij werd bij ons een soortnaam voor al deze ronde, metalen klankschalen, van welke grootte ze ook zijn. De cultuurvolken van Achter-Indië en Java hebben deze gongs tot gongstellen vereenigd, waarbij elke gong een anderen toon en het stel dus een opeenvolgende rij van tonen geeft. Dat deze gongstellen ook in China voorkomen, is licht te begrijpen. In de eerste plaats is het gongstel zeer verwant met de in China zoo verbreide k'ing, een dergelijk instrument, waarbij echter steenen platen in plaats van gongs gebruikt worden, zoodat het op gelijke wijze samenstellen van gongs voor de hand ligt. En in de tweede plaats is het ondenkbaar, dat het gongstel niet vanuit Achter-Indië in China bekend geworden zou zijn. Verder vinden wij op deze foto nog een Birmaansche harp, die half schuil gaat achter het gongstel en daarboven een serie fluiten van verschillende soort en afmeting. Overigens nog prenten enz. ☞ Ik herhaal echter, dat er heel wat meer te zien is dan deze [foto's weergeven en raad dus ieder aan, zelf te gaan zien, waarbij men in één moeite meteen de Grieksche en Egyptische oudheden kan bezichtigen. Het museum Scheurleer is geopend des Woensdags en Zaterdags van half twee tot vier uur. MAARTEN DIJK

Beteugeling van baldadigheid in landgoederen

WELK een genot verschaffen den groot-stedeling de uitgestrekte goederen! Uren lang kan hij er ronddwalen en genieten van de vrije natuur, gezonde lucht en rust. Ja, rust!! ☞ Het zenuwslopende jachtende leven van den tegenwoordigen tijd ontvloden, komt hij daar onder den indruk van de schoonheid, de doelmatigheid, den rijkdom van Gods schepping. ☞ Hij komt weer tot zich zelf en aanschouwt met vreugde wat ook de mensch daar wrocht. Hij gevoelt zich als ontlast van 's werelds beslommeringen en . . . vrij! ☞ Wat mag hij echter niet vergeten? Dat al dit schoon, waarvan hij geniet, slechts in stand kan blijven (voor hem en anderen) indien hiervan naar behooren gebruik wordt gemaakt. Niet immer uit baldadigheid, meestal uit onnadenkendheid of domheid, stelt hij daden die schaden tengevolge hebben. Planten, banken, wegen worden beschadigd, vogels verontrust, vaak zeer nuttige dieren gedood, pas ontkiemde plantjes vertreden, flesschen en papieren achteloos weggeworpen enz. Zelfs wil men ondanks in de pers herhaaldelijk gelezen waarschuwingen en de in de bosschen aangebrachte verbodsbordjes, voor dezen keer niet eens het rooken nalaten! ☞ Bij zóóveel gratis geboden genot wil men zich dit kleine offertje niet getroosten en bedenkt niet dat de vreugde van het verblijf ter plaatse tenslotte te danken is aan den eigenaar van het betreffende bezit, die door openstelling er van blijk geeft ook anderen gaarne daarvan te laten genieten. Die anderen, zijn veel en veel talrijker dan de leden van zijn gezin. Aan welke zijde is dus gewoonlijk het grootste aantal genotdagen? ☞ Herhaalde boschbrand, vernieling, beschadiging enz. noopten reeds menigen bezitter het publiek den toegang te ver-

bieden. Aan de verbodsbordjes stoorde men zich eenvoudig niet! Zulke bordjes: Verboden dit en verboden dat en . . . denkt aan de boschwachters en het liefst dubbele proces-verbaal, stemmen menigen, zich eindelijk eens vrij gevoelden, wandelaar niet bijster prettig. Die verboden en bedreiging wekken vaak ergernis bij hem op. Ook tegenzin zich iets te ontzeggen, een offertje te brengen. ☞ De eigenaar van een in het wonderschoone boschrijke heuvelland tusschen Maas en Waal, nabij Groesbeek, gelegen boschbezit, wil de prettige stemming van den wandelaar niet bederven maar er liever inhouden, ja als 't kan verhoogen! ☞ Zooals op deze foto (van een rotspartij met grot) te zien is, wil hij den wandelaar niet ergeren, niet afstooten, maar voor zich innemen en roept hem bij den hoofdingang van zijn bezit dan ook toe: „Geniet in rust en stille vreë,
Van 't geen Uw oog of oor moog boeien”.

☞ De door dit vriendelijke woord in prettige stemming gehouden of gebrachte en zich welkom gevoelende gast, leest dan verder met belangstelling al datgene waaraan hij zich heeft te houden indien hij het landgoed binnentreedt, zoomede het slot:

„Treedt ge hier in, dan ook zóó hand'len!”

☞ Dus: wilt ge na lezing mijner rechtmatige voorwaarden mijn gast zijn, aanvaardt dan ook de consequentie, handel overeenkomstig mijn voorschriften. Aan U, wandelaar is de vrije keuze: Treedt in, zijt welkom, geniet, maar gedraagt U overeenkomstig mijne wenschen of . . . richt Uw schreden elders heen! Aldus toegesproken, in goede stemming, neemt de wandelaar het den eigenaar niet kwalijk meer dat deze, gelijk elke andere gastheer (de wandelaar zelf inbegrepen) verlangt dat de gasten zich naar zijn wensch, dus behoorlijk, gedragen. Hij vindt het tenslotte vanzelfsprekend dat de eigenaar hen, die zich niet naar zijn billijke eischen voegen willen, den toegang ontzegt, bij betraping op een overtreding der voorschriften een tweetal proces-verbalen doet opdringen: 1e wegens het betreden van verboden terrein, 2e wegens beschadiging, vernieling of diefstal. . . ☞ Is het wonder dat

de betreffende eigenaar die vroeger 2 malen boschbrand had en evenmin (als vele andere boschbezitters) van lijsterbessen, eikenbladeren, enz. plukkende dames en rookende heeren verschoond bleef, sedert aanbrenge van zijn op vriendelijken maar meest gestrengen toon, op rijm, gestelde wenk, zich over geen noemenswaardige baldadigheden meer behoeft te beklagen? Hij plaatste inmiddels reeds een tweede blok Schwarzwald graniet met hetzelfde opschrift bij een anderen ingang. ☞ Het spreekwoord: „een vriendelijk woord vindt altijd een goede plaats”, heeft zich ook hier weder bewaarheid.

P. J. M. VAN STOKKUM

Ontvangen uitgaven

Door J. Riemens—Reurslag is „Het Vrouwenjaarboek” samengesteld ('t is uit gegeven door H. J. W. Becht te Amsterdam), waarin de vreugden en moeilijkheden van het leven der moderne vrouw weerklaatsen als de talloze facetten van een fijn-geslepen brilant. De moderne vrouw is, als de vrouw in vroegere tijdperken, echtgenoot en moeder, het gezinsleven vraagt haar aandacht, maar tevens is zij de vrouw, die haar zelfstandige persoonlijkheid handhaaft, ook in het gezinsverband. Daarom moet ze op de hoogte zijn van financiën, economie en arbeidscontract, ze moet kunnen organiseren in en buiten de huishouding, ze is geen echte vrouw, als ze niet behoorlijk een sigaret kan rooken en ze bekommert zich niettemin om al wat tot den alouden inventaris der huishouding behoort. Gelijk ook de vrouwen deden en doen, waarover enkele artikelen in 't bijzonder handelen. Margaretha Meyboom, Johanna Naber, Nina Bang, Madame Curie en de begaafde Chineesche, Soumé Tcheng. Kortom het Vrouwenjaarboek brengt een verzameling artikelen, voldoende om te doen erkennen, dat de moderne vrouw van een veelzijdigheid behoort te zijn, die haar bestaan, ingewikkelder dan ooit te voren, maar ongetwijfeld- oneindig belangrijker en meer levenswaard maakt.

STEEN OP HET LANDGOED HOOGE HOENDERBERG: BIJ REGEN EN ONWEER KUNNEN IN DE GROT ACHTER DEN STEEN EEN 10-TAL PERSONEN BESCHUTTING VINDEN

NÖRDLINGEN

(Slot)

DE wind doet de weerstrevende halmen op en neder deinen en als een dofzilveren golf vloeit er de schaduw van een vluchtende wolk overheen. Boomgroepen, boerderijen, in de verte een dorp, verbreken de vlakken, verre bergen begrenzen het uitzicht met hun vage silhouet. ☞ Ruimer, grootscher nog, kan men dit alles zien van den 90 meter hoogen toren der „St. Georgskirche”. ☞ Na de zoo goed bewaarde verdedigingswerken en na de naïeve burgerlijke bouwkunst (enkele poortjes en vele oude woonhuizen, w.o. „Fachwerkhäuser” met bontgeschilderde versieringen, vaak ook met gemoedelijke of dreigende spreuken in roode, blauwe, groene of gouden letters op bruine balken geschilderd) is de gotische „St. Georgskirche”, welker bouw de offervaardigheid en den arbeid van bijna tachtig jaren vorderde (1427—1505) zeker een van de voornaamste bezienswaardigheden van de stad. Het gebouw, zoowel kerk als toren ¹⁾, is sober en eenvoudig en mist den overvloed van versieringen, welke in den bloeitijd der gothiek wel eens te rijkelijk werden toegepast. Het interieur, drie even hooge schepen door slanke zuilen gescheiden, is misschien belangrijker dan het exterieur; reeds bij het binnentreden wordt men verast door de schoon gedragen harmonie van verhoudingen en de zuiverheid en den eenvoud van versiering. Streng rijzen de rijen lichtgrijze pijlers omhoog tot waar zij zich in talrijke ribben verdeelen en zoo de bedekking luchtig vormen en dragen. Opmerkelijk zijn: de preekstoel in 1499 van doffen zandsteen gebouwd, ontsierd door een barokke overhulling; en bij het altaar: het levensgrootte rijk gekleurde beeldhouwwerk, den gekruisigden Christus voorstellende; verder eenige mooie graven w.o. ook dat van Wigand van Goor, generaal van de Hollandsche infanterie, een van de 56 officieren in den slag bij Höchstädt, (Spaansche erfopvolgingsoorlog) gevallen of tengevolge van verwondingen in Nördlingen overleden. ☞ Eenige mooie beeldhouwwerken, schilderijen en een veel geroemd altaar kan men bezichtigen in de verarmde St.-Salvatorkerk, voorheen bedehuis van het sinds 1525 opgeheven klooster der Karmelieter monniken. Het stadhuis, jonger dan de kerken, bezit een rijzig torentje, een sierlijken erker en, aan de oostzijde, een veelbewonderd trapbordes in 1618 gebouwd in een vreemde vermenging van gothiek en renaissance. Op de 2de verdieping werd ten dienste van hen die belangstellen in de geschiedenis der stad, een museum ingericht, het bevat eenige verdienstelijke schilderijen en houdt o.a. de herinnering wakker aan talrijke wrede heksenprocessen. ☞ Maar de groote aantrekkelijkheid van het stadje ligt niet in de eerste plaats besloten, noch — eerlijk gezegd — in de tweede plaats, in de architectuur der openbare gebouwen (met uitzondering dan van de bouwkunst der verdedigingswerken) noch in kunstwerken en bezienswaardigheden in kerken en museum. Zij spruit misschien eer voort uit het zoo streng besloten zijn in den dwingenden greep harer poorten en muren, van welker hoogte men op het leven harer werkzame inwoners neer kijkt en . . . uitziet over de vruchtbaarheid der wijde vlakte die haar omgeeft als een groen-gele zee, wier branding van wuivend

riet de wallen bespoelt en welke haar maakt als een eiland zoo beperkt en zoo eenzaam. Meer wellicht nog in een reeks kleinigheden, een complex van nietigheden, welke met geen woorden te achterhalen zijn. In de stille en stemmige kleurigheid, ook, harer pleintjes en straten (alleen in de hoogte ruimer, waar de daken van helroode pannen, met fel wit gevoegd, oplichten tegen den hemel) waarin menschen lichter bewegend en kleiner schijnen en waar de zon soms zoo brandt dat reeksen huizen een koolzwarte scherpgeteekende schaduw werpen; maar waar in den avond de droefheid van een mijmerende vaagheid woont. Poortjes, deuren worden vroeg en zorgvuldig gesloten, kort daarna de vensters bedekt, vrij lang duurt het nog alvorens hier en daar kunstlicht door de reten der gordijnen dringt. Dan gaan ook allengs de geluiden ter ruste. Het spel van een viool verbleekt, een late stap sterft weg in de verte, een roep verschalt, wordt zwakker herhaald en zwijgt, dan nog kort de hoefslag van een vermoeid paard en verder niets. De nacht komt nabij, de nacht waarin, als het kille maanlicht door de

wolken breekt, de stad haast geheimzinnig van stilte en ledigheid lijkt. De nacht waarin de straatjes en stegen en de schaarsche pleinen, met koele witte weerspiegeling en grijze duisterheid van schaduwen hulpeloos overgeleverd zijn aan het heftig witte licht aan den hemel. ☞ Maar vroeg in den ochtend, het is markt-dag, trekken de boeren (in een kleedij van blauw linnen met wit-decoratiefgeborduurde versieringen) in hun met ossen bespannen laderwagens, luidruchtig en ratelend over de keien door de smalle poorten de stad binnen. Alles is leven en beweging, koeien loeien, varkens laten niet af van schreeuwen. In herbergen gaat het luid toe en als de uchtend vordert, worden winkels en werkplaatsen door haastige boeren en boerinnen als overstroemd. ☞ Dan rijdt het oudmodische voertuig met twee ongeduldige paarden voor dat ons diep het Ries in zal brengen.

LAURENS VAN DER WAALS

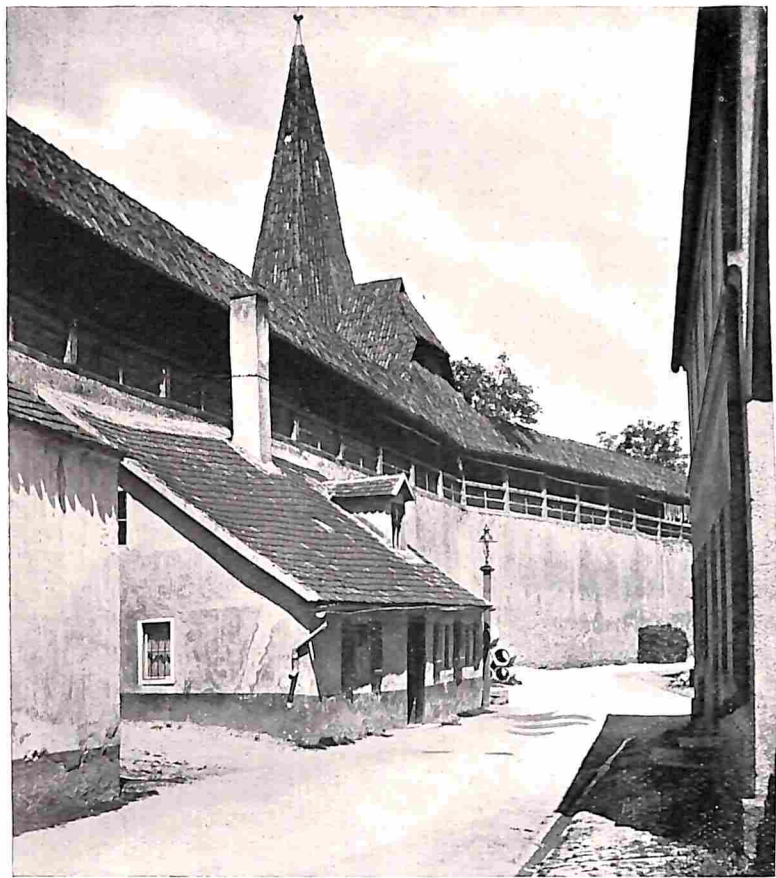
OUD KOOPMANSHUIS TE NÖRDLINGEN

Uit jaren die voorbijgingen

EEN BRUTAALTJE

HET Silezische stadje Brieg, tusschen Breslau en Oppeln gelegen, wordt in oude oorkonden Brega genoemd, vermoedelijk afgeleid van het Slavische woord *breg*, dat oever beteekent. Deze naam zou het dan gekregen hebben, omdat het gebouwd was aan den oever van de Oder. ☞ Oudtijds maakte het deel uit van een Vorstendom onder het geslacht der Piasten, dat reeds in de 9e eeuw genoemd wordt. Het residentieslot, waarvan de bouw in 1547 begonnen werd, bereikt men door van de markt de *Burggasse* te volgen, in de richting van de Breslauer Poort. In dit slot woonden tot het jaar 1675 de leden van het regeerende Vorstenhuis, dat in genoemd jaar met Georg Wilhelm uitstierf. De Stenden boden de regeering toen aan, tegelijk met Liegnitz en Wohlau, aan Keizer Leopold I en sinds 1676 behoorde het voormalige Vorstendom tot Oostenrijk. ☞ Onder het bewind van een *Landeshauptmann* bleef het met de Donau-monarchie verbonden, tot het in 1741 door de Pruisen genomen werd. ☞ Het stadje, waarvan het middelpunt gevormd wordt door de groote Nicolaïkerk, met twee eigenaardige, daarmede geen geheel uitmakende torens, werd na den Hussietenoorlog in de 15e eeuw met stevige wallen en muren bevestigd en had vijf poorten, met ter verdediging ingerichte poorthuizen. ☞ De wallen werden in 1806 door

1) Het bovenste gedeelte van den toren is uit jonger tijd en past slecht bij het geheel, terwijl in plaats van een rijzige spits een burgerlijk dekseltje den toren bedaaft.

EEN FRAGMENT VAN DEN VESTINGMUUR TE NÖRD-
LINGEN

Napoleon geslacht en zijn sindsdien in plantsoenen veranderd, waarvan een gedeelte den naam draagt van *Ring*. Daar staat sinds eenige eeuwen een huis, algemeen bekend als *das schwarze Haus*. Boven de deur hangt een verweerde schildering, waarop een meisje met fladderende haren, dat, gezeten op een rennenden schimmel, zoekt te ontkomen aan de achtervolging van een ruiter. Onder het schilderij leest men:

„Die dreiste Magd — Hat viel gewagt”.

„Anno 1704”.

Het stuk is als kunstwerk zonder beteekenis, doch bewaart de herinnering aan een jonge Briegsche schoone, die voor geen kleintje vervaard bleek te zijn, naar de sage luidt. In het begin van de 18e eeuw werd n.l. in bedoeld huis herberg gehouden en op een stormachtigen voorjaarsavond van het jaar 1704, waren er in de gelagkamer verschillende gasten bijeen, waaronder ook de *Büttel* of beul. Waarschijnlijk onder den invloed van het naargeestige, donkere weder en terwijl de regenvlagen de kleine ruiten striemden, kortten de bezoekers zich den tijd met verhalen over spook- en geestverschijningen, een geliefkoosd onderwerp in de bijgeloovige 18e eeuw. Susanne, door sommige schrijvers Lore en ook Annchen genoemd, had het druk met het bedienen van de gasten, doch luisterde tevens naar de griezelige gesprekken, die echter weinig indruk op haar schenen te maken; zij liet zich tenminste ontvallen, dat er geen spoken bestonden, zij geen geloof hechtte aan die praatjes en voor geen geest uit den weg zou gaan. ☼ Toen de beul die, vooral uit den mond van een meisje ongewone bewering hoorde, stootte hij een ruwen lach uit en zeide: „Zoo, Susanne, ben jij zóó'n brutaaltje? Nou, als dat geen bluf is, dan moet je mij toonen, wat je durft. Ga dan eens naar het Galgenveld” en een grooten sleutel uit zijn zak nemende, vervolgde hij: „Hiermede kun je de galg opensluiten. Haal daar mijn handschoenen vandaan en breng die mij hier terug, dan krijg je een flinke fooi”. ☼ De z.g. *Galgenau* lag vroeger buiten de Opperpoort, aan het einde van de voorstad Neuhäuser, achter den *Totenhof für die Gerichteten* en ongeveer op de plaats waar zich tegenwoordig een scheepswerf bevindt. Het was een met een muur omringd stuk grond, waarbinnen een paar galgen geplaatst waren, welke dienden om de geëxecuteerden, nadat zij voor het Raadhuis waren berecht, op te hangen, totdat het lijk „door de lucht en 't gevogelte sal syn verteert”, zooals het in oude doodvonnissen luidde. ☼ Een oogenblik stond Susanne verbluft over dit zonderlinge voorstel, doch lang duurde hare aarzeling niet, vooral niet toen de overige gasten, hare weifeling bemerkende, haar begonnen uit te lachen. Kordaat nam zij den sleutel aan,

vroeg den waard vergunning de herberg te mogen verlaten en, nadat deze hoofdschuddend zijn toestemming gegeven had, was zij weldra, na een mantel omgeslagen en een lantaarn ontstoken te hebben, ondanks de waarschuwing van de herbergierster, in de duisternis verdwenen. ☼ Zij bereikte, langs de haar bekende straten, de Opperpoort, ging de voorstad door en ontdekte, ondanks de duisternis de lugubere plek, waarboven de galgen zich dreigend verhieven. Bij de deur gekomen, welke toegang gaf tot de ommuurde ruimte, bemerkte zij tot haar schrik, dat deze niet gesloten was. Zij trad evenwel binnen en hoorde duidelijk boven haar hoofd het knarsen van de kettingen, waaraan het doode lichaam van den dien morgen geëxecuteerden misdadiger, in den wind heen en weer schommelde. ☼ De aanwijzingen van den beul volgende, kostte het haar geen moeite de vergeten handschoenen te vinden en rillende over haar geheele lichaam spoedde zij zich naar buiten. Op eens trof haar het gehinnik van een paard en hare lantaarn opheffende zag zij, dat een gezadeld schimmel aan de buitenzijde van den muur was vastgebonden. Vreezende dat een rooverbende deze door allen geschuwde plek tot schuilplaats gekozen had, stond zij gedurende enkele seconden besluiteloos, doch dra had zij hare bezinning terug; zij snelde naar het paard, maakte de teugels los, sprong in den zadel en galoppeerde het volgende oogenblik reeds stadwaarts. Gelukkig had zij, als dochter van een opzichter der herzogelijke stoeterij, reeds vroeg paardleeren rijden. Na eenige minuten in snellen gang te hebben afgelegd, meende zij achter zich luid gevloek van mannenstemmen te hooren en spoedig daarna ook paardengetrappel; het leed geen twijfel, zij werd achtervolgd! Begrijpende dat het thans een rit gold op leven en dood, dreef zij den schimmel tot steeds grooteren spoed aan en bereikte in dollen ren de poort, in het voorbijrijden den verbaasden poortwachter toeschreeuwende: „Sluit de poort, roovers!” ☼ Badende in haar zweet kwam zij in het *Schwarze Haus* aan, waar zij met gejuich ontvangen werd, vooral toen zij in staat was te vertellen welk gevaar zij geloopt had. ☼ In de mantelzakken, die op het paard waren vastgeriemd, vond men tot algemeene verbazing een groote som gelds en vele kostbaarheden, klaarblijkelijk van roof afkomstig. Nadat de Magistraat het avontuur van Susanne vernomen had, en er eenige dagen tevergeefs naar den eigenaar van het paard en zijn bepakking gezocht was, werd de buit aan het dappere meisje toegewezen. ☼ Niet lang daarna traden op een Zondag, terwijl de hospes en zijn vrouw ter kerk waren en Susanne zich alleen tehuis bevond, twee rijkgekleede vreemdelingen de bewuste herberg binnen en verlangden een beker fijnen wijn. Hoewel het haar trof, dat de kostbare kleeding der bezoekers weinig in overeenstemming was met hun ongunstig uiterlijk,

EEN ANDER FRAGMENT VAN DEN VESTINGMUUR. OP
DEN ACHTERGROND EEN VAN DE VELE TORENS

ontstak zij een vetkaars en daalde door het openstaande luik de trappen af, die naar den kelder leidden. Nauwelijks had zij eenige schreden in de onderaardsche ruimte gedaan of zij hoorde de beide mannen opstaan en naar de keldertrap sluipen. Snel blies zij de kaars uit, verschool zich in een zijgang der haar welbekende gewelven en wachtte af, tot de in het donker rondtastende vreemdelingen haar waren voorbijgegaan. Voorzichtig haar schuilplaats verlatende, spoedde zij zich nu naar den ingang, rende de trappen op, sloeg het luik dicht en sloot dit met den zwaren grendel af. Zich niet storende aan de woedende kreten van haar beide gevangenen, snelde zij de straat op en wist een paar voorbijgangers te bewegen de hulp van den stadsvoogd in te roepen, met het gevolg dat weldra eenige gewapende stadssoldaten verschenen, die de indringers arresteerden. Het bleek dat Susanne een goede vangst gedaan had, n.l. den hoofdman van een beruchte rooverbende met een zijner gezellen. ☼ Zij bekenden uitgevischt te hebben wie enkele dagen te voren hun een paard met buit beladen ont-nomen had en dat zij naar Brieg gekomen waren, om zich te wreken, doch inplaats dat hun wraakneming gelukte, hingen hun doode lichamen kort daarna boven de plaats, waar Susanne de handschoenen gevonden had. ☼ Dit avontuur van de dappere herbergsdochter is door menig schrijver, al of niet verfraaid, te boek gesteld, o.a. door Paul Fräger, Karl August Schmidt en Karl Mörbel en is voor het tooneel bewerkt door W. Stegmann en Karl Michler, onder den titel: *Die dreiste Magd*. ☼ Hoe het verhaal echter ontstaan is en of het op waarheid berust is een open vraag, daar tot nu toe geen enkel betrouwbaar document gevonden werd, waarin de kloeke handelwijze van Susanne beschreven staat.

FR. DE WITT HUBERTS.

De doolhof der dwaasheid

16) *dwaasheid*

ROMAN VAN SCHERPZINNIGHEID, DWAASHEID EN HUMOR
DOOR RALPH SPRINGER

JORIS Jochem vouwde een „Chronicle” open en tuurde op een advertentiezijde: „... ansende ikvorsch , bij rimsby” las hij luid voor. Kun jij daar iets anders uit opmaken dan, „Dansende Kikvorsch” bij Grimsby, Watson?” „Eerst heette het Dundee in Whiskeyland,” mopperde de oude man, op zijn buik liggend om zijn gezicht af te spoelen. ☼ „Dundee in Schotland,” verbeterde Joris Jochem. „Dát is ongetwijfeld het doel der reis en dáár zal waarschijnlijk de groote misdaad worden gepleegd, welke de schurken zich tot hun ideaal hebben gesteld.” ☼ „En toen we het huis uitkwamen moesten we opéens haast je, rep je naar Oxford. Is dát soms Dundee?” „Dat noemt men taktiekverandering naar omstandigheden. Er kwam toen juist een krantenjongen voorbij, die ons vertelde dat hij een auto had gezien waarin een heel gezelschap zat te vechten. En iemand had geroepen: „Ik wil niet naar hotel „De Kruipende Zwaluw” in Oxford!” ☼ „Dan was die dat geroepen heeft verstandiger dan wij,” gromde Oom Karel, met moeite het slotwater uitproesend. „Want wij gingen er wél heen. En nadat wij haast een spoorwegongeluk hadden beleefd en een nacht in den koestal van het hotel hadden doorgebracht, bleek ons dat zij al lang weer vertrokken waren.” ☼ „Watson, Watson, wees niet

zoo ontevreden. Daardoor bleek immers dat wij het wild voor ons uitjoegen.” ☼ „Beter één schurk in de hand dan tien in een auto,” mopperde Oom Karel. „Toen ging het opeens van Kattenburg naar de Beurs, van Oxford naar Harwich. Ik heb bij een matroos geïnformeerd, maar hij zei me dat we een vreeselijken omweg hadden gemaakt, van London dáárheen over Oxford. Zoiets van wel een paar honderd kilometer.” ☼ „Watson, ben je dan vergeten wat een prachtige ontdekking we hebben gedaan? Op de tafel in de gelagkamer stond immers met krijt geschreven: Mijn geest smacht naar bevrijding. Nu sleepen ze ons weer mee Ipswich, hotel „De fluitende Olifant”. ☼ „Dat stond óók op den muur van „De Kruipende Zwaluw” in Oxford geschreven”, bracht Oom Karel hier tegen in. „En zijn we er iets wijzer door geworden? Nee!” ☼ „Nietwaar, verdraai den boel niet, Watson,” zei Joris

Jochem heftig en bukte zijn gelaat naar de sloot toe. „Dáár stond geschreven: Hotel „De Vroolijke Zeeleeuw,” Harwich. Dat is héél wat anders.” „Maar het kwam op hetzelfde neer, want daarkwamen we óók voor Lau Loene. En nou trek jij dit heele land door met die krant in je hand.” „Maar dáár ligt Grimsby en hiér staat De Dansende Kikvorsch!” riep Joris Jochem zegevorsch. „Voor mijn part hing-ie,” verklaarde de oude man. „Word je er wat wijzer door?” Joris Jochem hief zijn bespoeld gezicht tot Oom Karel op en schudde den vinger. „Watson,” zei hij ernstig, „opmerken, samenvatten, oordeelen, gevolgtrekkingen maken en optreden. Een voor-gevoel zegt me dat we in deze herberg méér zullen ervaren omtrent die geheimzinnige autovluchtelingen. Zelfs al zou het niét gaan om de millioenen van de Middellandsche Bank, zou ik toch geen gerust geweten hebben, zoolang die arme geesten van Munnik en Billicom door heel Engeland worden meegesleept. Een eerlijke geest komt een Hollandsche begrafenis toe. Nou jij.” ☼ „We hadden hem al in dat plantsoen begraven. En toen sloeg-ie me dienzelfden avond nog op mijn voorhoofd. Ja dien tik moet ik hem teruggeven, vóór we zijn geest er onder stoppen.” Joris

Jochem luisterde niet meer naar het, zijns inziens onbelangrijk gebabbel van den ouden man. Hij trok zijn jas uit en wikkelde er zijn touw ladder in. Toen zette hij zich weer aan het bestudeeren van Van Nuchteren's advertentie. „Oris Ochem beteekent natuurlijk Joris Jochem, daarover valt niet te redetwisten, vind je wel, Watson?” „Als er getwist wórdt, komt het eerder door jóú dan door mij. Kún je me dan niet bij mijn fatsoenlijken naam aanspreken? Ik ben geen hond of een slet.” ☼ „... ond en Ill Ully ijn in erberg”, ging de detective voort. Hij kreeg nu opeens het gevoel of er iemand naar hem keek. Hij keerde zich om en bemerkte een kleinen, ouden man met een zak op den rug. „Heeft-ie zijn leven lang zoo gestotterd?” vroeg de man belangstellend aan oom Karel en wees met den vinger naar Joris Jochem. Deze wilde naar gewoonte opstuiven, maar gleed uit. Toen hield hij zich net, alsof dat juist zijn bedoeling was geweest. „Wien bedoel je?” vroeg Oom Karel streng. „Als je geen dief of moordenaar bent, maak je dan uit de voeten of ik sla je met die chloroformflesch op je hoofd.” De man deed een stap achterwaarts, maar keek het tweetal nóg nieuwsgieriger dan tevoren aan.

(Wordt vervolgd)

VICTORIANA BOTTLE TREE, PASADENA CALIFORNIA